

Az első szolgálat – egy barátság kezdete

Az Öreget mindenki különcknek tartotta. Volt őneki becsületes neve is, de azt senki sem használta: egymás között csak így nevezték, ha meg szemtől-szembe kellett megszólítani, Miklós bá'-nak hívták. Azért tartották csodabogárnak, mert volt néhány furcsa szokása. Az egyik az volt, hogy a beosztott mozdonyához többet beszélt, mint a kollégáihoz, a másik, hogy odavolt az állatokért és a Természetért úgy általában – az őt közelebről ismerők szerint jobban szerette az állatokat, mint az embereket –, a harmadik pedig, hogy csak vizet és tejet ivott, alkoholt soha nem fogyasztott! Vasutas berkekben akkoriban ez igen nagy ritkaságnak számított, éppen ezért az ilyen sör- és bornemisszákra úgy néztek a többiek, mintha nem lenne teljesen normális!

Ő persze tudta, miket mondanak róla a háta mögött – hiszen itt, a vasúton soha semmi nem marad titokban –, ám nem érdekelte, csak tette a dolgát csendesen, de nagyon fegyelmezetten és lelkesen, immáron több mint harminc éve. Ezt a vele dolgozók a maguk módján el is ismerték, mert bár megvolt a véleményük a természetéről, tisztelték munkaszeretetéért, segítőkészségéért – ami olykor egészen különös módon nyilvánult meg –, és kimagasló szakmai tudását sem vonta kétségbe senki!

Gábor, a nemrégiben vizsgázott fiatal vonatvezető élete első önálló szolgálatára jelentkezett a vezénylőtisztjénél, aki közölte vele, hogy a hozzá vezényelt négy kalauz vezetőjeként nyolc vonata lesz ma: négyet fog fordulni Nyírábrány és Debrecen között, és egyéb teendői mellett figyelőszolgálatot fog ellátni a mozdonyon, aminek a vezére Miklós bá' lesz, akivel egész nap együtt fognak forogni.

Amikor a vezényletben tartózkodók ezt meghallották, többen odamentek hozzá, és ki-ki a maga módján tudatta vele, mennyire sajnálja azért, hogy az első napját pont az Öreggel kell töltenie, akiről mindenki tudja, ki nem állhatja a fiatalokat! Pillanatok alatt tucatnyi rémtörténetet hallgathatott meg arról, hány és hány fiatal kollégának keserítette már meg az életét! Egyik mese szörnyűbb volt, mint a másik! Egy idősebb kalauz az Öreg védelmére kelve megjegyezte, nem kell csodálkozni a mogorvaságán, mert még két éve sincs, hogy elvesztette az egyetlen fiát, aki szintén vasutas volt...

Gábort elgondolkodtatták az esetek, de úgy volt vele, majd ő eldönti, milyen ember az Öreg. Bár még alig múlt húsz éves, azt már megtanulta, hogy senkiről ne mondjon – és ne fogadjon el – véleményt, amíg ő maga meg nem ismerte az illetőt. Ugyanis az ilyen-olyan információk sokszor bizonyultak hamisnak, és mások által rossznak, vagy furcsának tartott emberekről derült már ki számára, hogy nem is azok, csak valamiért másként viselkednek, mint ahogy várják tőlük, de az okokra sokan már nem kíváncsiak...

A hallottak után tehát ha nem is félve, de némi várakozással kevert izgalommal telve ment ki a vonatához, és halkán, de határozottan kopogott be az ábrányi személyi élén álló, ragyogóan tiszta Púpos ajtaján. Az ajtó kinyílt, és kiszólt az Öreg: „Jöjjön fel!”. Fürgén felmászott a lépcsőn, és fiatalos lendülettel belépett a vezérállásra. Ez a belépés azonban elég fájdalmasra sikeredett, mert a fejét rendesen beleütötte az alacsony ajtó tetejébe. Az idős masinista ránézett.

– Na. Akkor mostantól tudja, hogy ez a mozdony alázatra tanítja az embert!

Szégyellte magát, nem is mert Miklós bá' szemébe nézni, akinek az arcán sem káröröm, sem más érzélem nem látszott, miközben nyújtotta neki a kezét. Kölcsönösen bemutatkoztak, majd a gépész rászólt, hogy üljön le, lásson a dolgához, és nyújtotta felé az üres menetigazolványt. Elvette, kitöltötte, és visszaadta. Az Öreg átnézte, aztán letette a táskája mellé.

Hamarosan sípszó hallatszott a vonat mellől, a mozdonyvezető pedig megsimította a kontrollert: „Na, akkor menjünk el Ábrányba, Gyönyörűm!”. A „Gyönyörű” addigi halk dorombolása erőteljes morgásra, majd dübörgésre váltott, ahogy dolgozni kezdett a motorja, és lassan, de könnyedén mozdította meg a mögötte levő nyolc kocsit. Az állomás utolsó váltóinak elhagyása után az Öreg megköszörülte a torkát.

– Khhmmm... Mondja, gyakran hazudik?

Nem értette a számára dühítő kérdés okát, ezért kicsit indulatos volt a válasza.

– Nem szoktam hazudni!

Egy kis mosolyféle jelent meg az Öreg szemében.

– Idejön, aztán még öt perce sincs, hogy ismer, máris szemrebbenés nélkül hazudik itt nekem! De letagadja, mert a szó sérti a fiatalúr önérzetét! Tudja, amikor én ennyi idős voltam, ezt nem mertem volna megtenni, mert a vezérem alighanem azonnal lapátra tett volna!

Gábor arcára kiült a döbbenet, mert már végképp nem tudta mire vélni a dolgot.

– Hiszen még nem is beszélgettünk, mit hazudtam volna?

– Nem is szóban hazudott! Írásban, és ez még rosszabb! – Mosolygott, amitől Gábor zavarodottsága tovább nőtt. Az Öreg folytatta:

– Beírta a menetigazolványba, hogy „a vonatvezető a vonat megállítására kioktatva”! Még alá is írta! Miért?

– Mert ezt mindig be kell írni, úgy tanultam!

– Így tanulta. Ez jó! Azt is megtanulta, hogyan kell megállítani a vonatot?

– Nem.

– Látja, maga is elismeri, hogy nem tudja, aztán mégis odaírja! Mi ez, ha nem hazugság?!

Gábor elpirult, de nem válaszolt. Az Öreg ránézett, és a szemében valami sajnálatféle volt, de nem szólt, mert meg kellett állnia a vonattal. Mivel a menesztés az ő oldalán volt, Gábor a tanultaknak megfelelően átment oda, kinézett az ajtón, és miután mind a négy kalauz jelzését látta, elmenesztette a vonatot:

– Indulhatunk!

– Indulhatunk! –, ismételte meg Miklós bá', és megforgatta a kontrollert, majd amikor már elhagyták a megállóhelyet, megkérdezte:

– Volt már mozdonyon, ugye? Kellett hogy legyen! Senki nem tanította meg? Kiknél volt fent eddig?

Gábor elsorolt néhány nevet, amikre az öreg bólintott.

– Fiatal mind – mondta minden indulat nélkül –, de nem az a baj, hogy fiatalok! Hanem az, hogy kevés kivételtől eltekintve okosabbnak gondolják magukat mindenkinél, nem is tudván, mekkorát tévednek! Igen, mert bár sokszor hallhatják az idősebbektől, mégsem hiszik el, hogy itt bizony élete végéig tanul az ember, de akkor sem fog mindent tudni! Az meg még nagyobb baj, hogy ők inkább megtartják maguknak, amit tudnak, mert azt hiszik, így többek. Pedig többek akkor lesznek, ha adnak a tudásukból másoknak is. Na, mindegy, mire megvénülnek, tán rájönnek erre is! – tette hozzá, miközben felállt a székéből, és odaszólt neki.

– Akkor most megtanulja a vonatmegállítást! Üljön a helyemre! – Lábát az éberségi pedálján tartva megvárta, amíg a vonatvezető leül, s miközben gyorsan elmondta neki a holtember lényegét és működtetésének módját, megállt a fiú háta mögött, készen arra, hogy azonnal beavatkozzon, ha bármi rendkívüli történe.

Amikor leült, Gábor a zabszem-effektus minden tünetét érezte magán! Megrémítette a tudat, hogy mostantól az ő kezében van a vonat és az utasok sorsa, neki kell kordában tartani és – ha itt lesz az ideje: – megállítani azt a roppant nagy erőt, amit a hatalmas mozdony szépen duruzsoló motorja adott át az alattuk levő kereknek, melyek sebesen forogva vitték a szerelvényt a következő állomás felé. A vállára nehezedő óriási felelősség súlya valósággal agyonnyomta a vonatvezetőből hirtelen mozdonyvezetővé vált fiatalembert. Ezt a nyomást az Öreg nyugodt, egyáltalán nem kioktató hangja is csak alig-alig enyhítette:

– Tegye a kezét a fékre! Úgy! Jegyezze meg: a jobb keze mindig a féken, a bal keze a kontrolleren, a szeme pedig a pályán legyen! Mindig! Akkor is, ha úgy látja, közel és távol nincs semmi, ami miatt tennie kéne valamit, mert itt sohasem lehet tudni, mi történik a következő pillanatban! Jó! Most nagyon figyeljen arra, amit mondok!

Miután minden tudnivalót elmagyarázott neki a lényeges kezelőszervekről, kapcsolókról és műszerekről, vissza is kérdezte a fontosabbakat, és megnyugodva vette tudomásul, hogy Gábor mindent jól megjegyzett, meg is értett, amiért meg is dicsérte! Amikor feltűnt a következő állomás bejárat jelzője, mellé állt, és rátette kezét a fék karját görcsösen markoló kézre.

– Ne legyen ilyen merev! Nyugalom! Most lassan húzza maga felé!

Gábor engedelmesen követte az utasítást. A másik kéz továbbra is ott maradt az övén, de nem befolyásolta a mozdulatát.

– Még egy kicsit húzza! Elég! Nézze a mutatókat, és azt is figyelje, hogyan lassul a vonat! Most oldjon rajta egy cseppet! Tartsa! Így! Most tegye töltő-oldó állásba! – A vonat egy kis rántás után megállt az állomás peronjának közepénél.

– Ahhoz képest, hogy először csinálta, nem is rossz! – Látva, hogy a fiú fel akart állni a székből, enyhén visszanyomta. – Maradjon, majd el is indul, ha szólok! Először csak egy pozíciót mozdítson a keréken, aztán lassan, egyesével a további fokozatokat, mert az én Gyönyörűm nem szereti a hirtelen ösztökét, érti!? Ha érzi, hogy egy pozícióban már nem gyorsul tovább, csak akkor adja neki a következőt! Mehetünk!

– Mehetünk! –, mondta vissza Gábor, és felpörgette a motort. A nyomás, ami az előbb még szinte megfojtotta, már majdnem teljesen elmúlt, ám maradt még némi feszültség benne, ami nem is tűnt el addig, amíg a második megálláson túl nem jutott. A harmadiknál szinte észre sem lehetett venni, mikor apad a vonat sebessége nullára. Ekkor az Öreg a vállára tette a kezét.

– Ez nagyon jó volt! Sok gépésznek évek alatt nem sikerül így megtanulni a megállást!

A dicséret nagyon jólesett neki! Nem is olyan vaddisznó ez az ember, mint amilyennek mondták, gondolta, de hangosan csak annyit mondott:

– Köszönöm, Miklós bácsi! – Felállt, és átadta a helyet a masinistának, aki visszaült, és mosolyogva mondta:

– Na, akkor mostantól már mindkettőnk lelkiismerete tiszta lesz, ha beírja azt a mondatot! Aztán mondja, miért lett vasutas? Maga érettségizett – a főnökétől tudom, aki a barátom –, ilyen iskolával jobb állásokat is kapna, nem kéne éjszakáznia, esőben-hóban-melegben itt tölteni az élete legnagyobb részét! Szóval?

Mielőtt megszólalt volna, Gábor elgondolkodott azon, hogy bár reggel azt mondták neki erről az emberről, hogy magának való, szóltan, vele mégis meglepően beszédes – vajon miért? Ám úgy döntött, ráér később is megtudni a választ, ezért a kérdés helyett elmondta, hogy ugyan mindig is szeretett vonaton utazni, de sokáig eszébe sem jutott, hogy vasutas legyen. A katonaságnál azonban megismerkedett egy sráccal, aki vonatvezető volt, mielőtt bevonult. Ő annyi szépet mesélt neki a vasútról, hogy kedve támadt kipróbálni ezt az életet. A leszerelés után úgy döntött, a zöld egyenruhát kékre cseréli, aztán majd meglátja, meddig bírja. Egyelőre tetszik neki, és ez a lényeg!

– Miért nem mozdonyvezetőnek jött? – kérdezte az Öreg. – Ilyen iskolával ide is felvették volna!

– Mert nem csak az utazást kedvelem, szeretek az emberekkel is foglalkozni, törődni velük, segíteni nekik, ezt meg mozdonyvezetőként nem nagyon tehetném. A fővonali személyfordában az utasok között lehetek, ami jó. Néhány vonalon a gépen kell majd lennem, és ez is tetszik, mert érdekelnek a mozdonyok, de, tetszik tudni – jegyezte meg tisztelettel –, nagyon szeretem a Természetet is, és itt elől többet

láthatok belőle... Hát ezért lettem vonatvezető. Meg azért, mert szeretem a csapatmunkát! Van négy ka-lauzom, vagy fékezőm, attól függően, hogy teher-, vagy személyvonatra vagyok vezényelve, a mozdonyon meg sokszor csak egyedül lennék.

– Nem lenne egyedül! Tudja, én nem csak magamra figyelek, hanem azokra is, akikkel együtt dolgozom! Ha testben ugyan magam vagyok is itt olykor, akkor is tudom, hogy a mögöttem levő emberek lélekben egy kicsit itt is vannak, én meg ott, köztük. Vigyázok rájuk, segítek nekik, amiben csak tudok, és tudom, hogy ők is így vannak velem. Bizony, még akkor is így van ez, ha tudom, hogy miket beszélnek rólam a szolgálat után. De az más! Amikor itt vagyunk, akkor a munka az első, és ahhoz félre kell tenni minden személyes ellentétet, különben gubanc van! Itt egymás nélkül nem megyünk semmire, és ez mindenkire igaz, függetlenül attól, hogy a vasút melyik területén dolgozik! Tanulja meg, hogy itt fontos a tudás, de mit sem ér a társai tudása és odafigyelése nélkül! Ahogy mondani szoktuk itt a vasúton: ha magamista vagy, akkor lehetsz szép és ügyes, de okos nem, legfeljebb szerencsés! Ezért aztán ajánlott a jó viszonyt ápolni nem csak a kollégáival, de az őrangyalával is, mert bizony sokszor kizárólag rajta múlik, ha valami hibát baj nélkül megúszunk! – Tartott egy kis szünetet, majd folytatta.

– Egyébként meg ez a mozdony sem egyszerű gép, ennek is lelke van, és mivel hovatovább tíz éve dolgozom vele, elmondhatom magának, hogy ő az élettársam! Társam ő itt jóban-rosszban, hiszen ismerjük, értjük és szeretjük egymást. Sőt, beszélgetünk is olykor! – Látva a fiú csodálkozó tekintetét, mosolyogva hozzátette: – Igen! Én elmondom neki, mit szeretnék tőle, vagy éppen hogyan dolgozzon, ő meg elmondja nekem, ha valami baja van, de azt is tudom, minek örül! Azt nem mondom, hogy jobban is szeretem, de néha úgy érzem, hogy jobban ismerem, és sokszor jobban megértem, mint Julikát, a feleségemet. Mert az én Gyönyörűm mindig kiszámítható... – Elnevette magát.

– Szóval ezért nem vagyok én soha egyedül! Mert itt minden és mindenki elsősorban a másikért van, a másakra figyel, hogy jó hangulatban jól menjen a munka, és miattunk ne késsen a vonat. Ha aztán minden jól megy a szolgálat végéig, akkor együtt örülünk! – Miközben beszélt, észrevette, hogy Gábor szinte issza a szavait, és nagy tisztelettel figyel rá, amit némi elégedettséggel konstatált magában. Lelkesebben folytatta tehát az ifjonc kolléga tanítását:

– Hanem... Nem csak szépsége van ennek a munkának. Ámbár ezt maga is tudja, mert a tanfolyamon is oktatják. Olykor kifejezetten kellemetlen, nehéz is tud lenni, sok a veszélye is, és hát... Itt a szabályok a legnagyobb urak, azoknak feltétlenül engedelmeskedni kell, ami nem mindig megy könnyen! Ha az ember elfelejti betartani valamelyiket, vagy nem tiszteli a nagy vasakat, netán nem vigyáz a másokra és magára, akkor jönnek a bajok. És a bajok a vasúton igen nagyok tudnak lenni! Megesik, hogy az ember az életével fizet azért, mert nem figyelt, vagy nem figyelt rá valaki...

Az Öreg hirtelen elhallgatott. Talán a fia jutott eszébe, gondolta Gábor, de nem merte megkérdezni, így van-e, mert nem akarta elszomorítani, ezért inkább témát váltva a Természetre, és annak nem emberi lakóira terelte a szót. Az Öreg hálás volt ezért fiatal kollégájának, mert valahogy érezte, az tud valamit a fia balesetéről, aki egy tolatás közben vesztette életét, amikor egy pillanatnyi figyelmetlenség miatt egy mellette elhaladó mozdony elé lépett... Ő akkor a fiával együtt elvesztett valamit az Élet szeretetéből is. Most azonban úgy tűnt neki, hogy ez a fiatal vasutas olyan lehet, mint a fia volt, hiszen értelmes, figyelmes, tisztelettudó, kevés ilyen van a korosztályában! Ráadásul okos kölyök, mert jól és gyorsan tanul, emellett szereti a vasutat, az embereket, és szereti a Természetet is, tehát csak jó lelkű lehet! Ez a felis-

merés egy kicsit tompította a fia halála miatt érzett fájdalmát, ezért aztán örömmel folytatta vele a társalgást az állatokról és madarakról egészen addig, mígnem a vonat megérkezett Nyírábrányba.

Gábor összeszedte a szükséges papírokat, és mialatt a Púpos körbejárt, elindult a forgalmi irodába, elintézni, amit kell. Nem először járt már ezen az állomáson, így tudta, csak kellő körültekintéssel mehet át a vágányokon, melyek majd' mindegyikén vonat, kocsi, vagy mozdony állt, vagy éppen mozgott valamerre. A határállomáson ugyanis szünet nélkül folyt a munka, ráadásul a vágányok nagyon közel voltak egymáshoz, és már egy álló jármű is akadályozhatta a biztonságos gyalogos közlekedést.

A forgalmi irodában leadta a papírokat, felvette következő vonathoz kiállított rendelkezéseket, majd leült az egyik üres székre. A forgalmista, aki megkérdezte, hogy bírta ki az utat az Öreggel, igencsak meglepődött, amikor Gábor elmesélte neki, milyen jól beszélgettek! Piros sapkáját a kezében forgatva arra a következtetésre jutott, hogy vagy azzal a vénemberrel történt valami csoda, vagy ez a gyerek is olyan különös lesz, mint az. „No, majd meglátjuk!”, mondta magában, és levéve az ajtó melletti szegen lógó zöld tárcsáját, kiment elmeneszteni egy vonatot Románia felé.

Mire visszaért, Gábor már nem volt bent, elindult kifelé a harmadik vágányon álló vonatához, amit az első vágányon álló tehervonat takart el majdnem teljesen, éppen csak elég helyet hagyva az utasoknak a felszálláshoz. Úgy gondolta, végigmegy mellette az állomás felőli oldalon, mert ott betonjárda volt, amin kényelmesebb a közlekedés, és a szerelvény gépe előtt (ami hátrébb állt, mint az ő mozdonya) megy át a saját vonatához. Miközben ballagott, az Öregen járt az esze. Úgy érezte, közel kerültek egymáshoz, és alkalmasint nem is lesz rossz ez a szolgálat vele. Igyekezett is vissza hozzá, hogy mielőbb folytathassák a beszélgetést ott, ahol abbahagyták.

A tehervonat gépéhez érve váltott pár szót egy ott álló idősebb fékezővel, majd balra nézett, és látva, hogy onnan nem jön semmi, búcsút intett a kollégának, és átlépdelt a vonat előtt. Még mindig a sínek között volt, amikor a fékező kérdezett még valamit tőle. Ő félig hátranézve válaszolt, de közben nem állt meg, és éppen kilépett a mozdony takarásából a harmadikon álló vonata felé, amikor egy kéz ragadta meg keményen a jobb karját, és rántotta vissza a második vágány mellől olyan erővel, hogy nekiesett a mögötte álló mozdonynak – de ekkor már hallotta is a kürtöt, amit a másodikon áthaladó mozdony vezetője szólaltatott meg. Éppen hogy elment előtte, még megijedni sem volt ideje! Másodpercek múlva fogta csak fel, mi történt, és elsápadt, rádöbbenve arra, hogy csak centiken múlt az élete! Meg valakin, aki időben visszarántotta. Jobbra nézett, hogy köszönetet mondjon a megmentőjének. Az Öreg volt az, aki komoly arccal és könnyes szemmel nézett rá. Amikor látta, hogy Gábor mondani akar valamit, intett, hogy maradjon csendben, majd halkán megszólalt:

– Most alighanem egy életre megtanultad, mit jelent az, hogy egymásért vagyunk! – Kis szünet után hozzátette: – Ugye, fiam...